

RESOLUCIJA ZBOROVANJA SLOVENSКИH KNJIZNICARJEV KRANJ 16.—18. XI. 1962

Po sklepu udeležencev zborovanja slovenskih knjižničarjev, ki je bilo v Kranju 16.—18. novembra 1962, je komisija upravnega odbora Društva bibliotekarjev Slovenije na osnovi referatov, ki so obravnavali položaj po letu dni od sprejetja zakona o knjižnicah, delo republiške matične knjižnice, organizacijsko problematiko strokovnih knjižnic, informacijsko službo v knjižnicah, aktualno problematiko slovenskih bibliotekarnih delavcev in organizacijska vprašanja Društva bibliotekarjev Slovenije, ter na osnovi razprave o obravnavanih temah zbrala naslednje ugotovitve, sklepe in priporočila, ki naj usmerjajo dejavnost slovenskega knjižničarstva v neposredni prihodnosti.

1.

Sprejetje zakona o knjižnicah manifestira uveljavitev knjižničarstva kot pomembnega področja kulturne dejavnosti in kot sodobni družbi potrebne javne službe ter preko njiju enakovredno uvrstitev knjižniške stroke v krog drugih strok. Zakon sam je pomembna prelomnica v knjižničarstvu Slovenije in temelj za njegov nadaljnji kvalitativni razvoj.

Osrednji republiški organi s Svetom za kulturo in prosveto LR Slovenije na čelu, strokovni organizaciji Društvo bibliotekarjev Slovenije ter Zveza Svobod in prosvetnih društev Slovenije so v letu uveljavljanja zakonskih določil s polno odgovornostjo izvajali ustrezne ukrepe in mobilizacijo odgovornih činiteljev v komunah za obravnavanje iz zakona izvirajočih nalog ter prispevali konstruktivne smernice za pravilno reševanje organizacijskih in strokovnih knjižničarskih vprašanj.

Ljudski odbori in njih organi za kulturo in prosveto so večinoma

pokazali razumevanje za ureditev knjižničarske problematike v smislu zakonskih določil in po izdelanih strokovnih in kulturnopolitičnih smernicah, vendar so pred realiziranjem konkretnih dejanj prevečkrat obstali, tako da je vse pozakonsko intenzivno gibanje v nevarnosti, da običaji kot običajna kampanjska akcija.

2.

Da bi se izognili zgoraj navedeni nevarnosti in v doglednem času vendarle oživel besedo in duha zakona o knjižnicah, se mora skrb vseh, ki se jih zakon kakor koli tiče, usmeriti v reševanje naslednjih vprašanj:

— Kot vodilo pri iskanju ustreznih organizacijske oblike za vzpostavitev knjižničarskega omrežja na kakem območju naj služi princip smiselne integracije ob smiselni decentralizaciji. Ustanavljanje občinskih knjižnic ne sme biti povod za nepremišljeno ukinjanje ali združevanje samostojnih in društvenih knjižnic, temveč naj ima za cilj organizacijsko in strokovno utrditev knjižničarstva na določenem območju. Smisel vseh takšnih akcij bodi: Prava knjiga ob pravem času na pravem mestu.

— Ustanovitelji knjižnic naj bi pospešili izdajanje ustanovitvenih aktov tako samostojnim kot nesamostojnim knjižnicam, da se bodo le-te mogle prijaviti v register knjižnic LR Slovenije in se z vsemi pravicami in dolžnostmi vključiti v omrežje javnih knjižnic ter preko njega v kulturno življenje ožje in širše družbene skupnosti. Še prav posebno pozornost je potrebno posvetiti nesamostojnim knjižnicam, katerih položaj je v organizacijskem in strokovnem smislu dosti manj jasn, ugoden in pravilen od položaja samostojnih knjižnic.

— Knjižnice in njih vodstveni organi naj ne bi odlašali s sprejemanjem novih knjižničnih pravil, ampak je potrebno to delo pospešiti ter v pravih, samim sebi in celotnemu knjižničarstvu v korist, uveljaviti vsa napredna zakonska določila in iz njih izvirajoče smernice osrednjih upravnih, knjižničarskih in kulturnoprosvetnih organov. To je še toliko bolj aktualno v času, ki prinaša z novimi ustavnimi osnutki še več samostojnosti delovnim organizacijam, kar se bo predvsem moralo odraziti v njihovih statutih, nekakšnih pogodbah o delitvi družbenega dela in o odnosih med delovno organizacijo in družbeno skupnostjo.

— Utrjevati je potrebno vodstvene organe knjižnic, družbenoupravne in samoupravne ter dokončno odpraviti neločevanje med obema oblikama vodenja. Sveti knjižnic niso strokovni organi, marveč družbenopolitični. Zato naj bodo sestavljeni iz ljudi, ki razumejo družbenopolitično vlogo knjižnice in ki bodo pripravljali to njeno delo podpirati in uveljavljati v družbenem življenju. Obravnavanje notranje knjižnične problematike naj se usmeri v delo upravnih odborov kot samoupravnih organov knjižničnih delovnih kolektivov, do katerih nimajo pravice samo večje knjižnice, ampak v primerni obliki prav vsaka samostojna delovna organizacija.

— Matične knjižnice so osnova vsemu knjižničarstvu in od njih pravih funkcij razvoja je odvisen pravilni razvoj naše knjižničarske službe in stroke. Zato ni vseeno, kakšen je njihov strokovni in materialni profil. Ljudski odbori in njih sveti za kulturo in prosveto nosijo polno odgovornost, da bodo potrebam komune primerno urejevali materialne osnove za odgovorno delo matičnih knjižnic, naloga strokovnih knjižničarskih in kulturnopolitičnih organov pa je, da bodo

bdeli nad strokovno in kulturnopolitično dejavnostjo teh knjižničarskih osnovnih organizacij. Pri organiziranju omrežja matičnih knjižnic je potrebno proučiti vprašanje večje vloge matičnih knjižnic na sedežih pokrajinskih (okrajnih) središč.

— Vsi odgovorni činitelji si morajo prizadevati, da se čimprej organizira ustrezen način financiranja dejavnosti na področju kulture, ker le na ta način bodo tudi knjižnice mogle kot enakopravni partnerji sodelovati pri delitvi v ta namen odmerjenih družbenih sredstev. Povsod je potrebno slediti zakonskim določilom in urejati financiranje knjižnic na osnovi pogodbenega odnosa, ki v enaki meri nalaga obema partnerjema enake pravice in dolžnosti. Hkrati je potrebno najti ustrezno obliko, da bi materialno podprli ureditev in razvoj knjižničarstva v ekonomsko manj razvitih občinah.

3.

Zaradi objektivnih in subjektivnih ovir Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani še ni začela z izvajanjem vseh nalog, ki jih ima kot matična knjižnica za področje LR Slovenije. Za redno delovanje te službe bi bilo v neposredni prihodnosti zlasti potrebno:

— Republiški organi, ki so z zakonom določili Narodno in univerzitetno knjižnico za republiško matično knjižnico, naj materialno omogočijo, da bo knjižnica mogla začeti z matično dejavnostjo v vsem njenem obsegu. Knjižnica sama pa naj izvede ustrezne organizacijske ukrepe.

— S svojo matično dejavnostjo naj Narodna in univerzitetna knjižnica najprej zajame naslednja delovna področja: registracija knjižnic, vzgoja in strokovno izpopolnjevanje strokovnega osebja (splošni tečaji, posebni tečaji, praktiranje, izdajanje strokovnih navo-

dil), organizacija in pospeševanje knjižničarske službe in stroke, pomoč pri strokovnem delu knjižničarskega osebja, evidentiranje knjižnega gradiva (centralni katalogi), posredovanje pri medknjižnični izposoji knjižnega gradiva.

— Vse knjižnice, ki so postale matične, ali so na tem, da postanejo, naj to čimprej sporočijo Narodni in univerzitetni knjižnici. Po dobljenih podatkih naj Narodna in univerzitetna knjižnica skliče vodje matičnih knjižnic v Sloveniji na posvetovanje o organizaciji in ugotovitvi knjižničarskega omrežja v Sloveniji.

— Narodna in univerzitetna knjižnica naj razpošlje vsem neposredno matičnim knjižnicam podrobna navodila za registracijo, a te naj po teh navodilih pripravijo knjižnice svojega območja, da se bodo pravilno registrirale.

4.

Zborovanje je ugotovilo, da je potrebno z vsem poudarkom še nadalje obravnavati nekatera doslej ne dovolj upoštevana in urejena, a pomembna knjižničarska področja, kot so zlasti strokovne in šolske knjižnice, in posvečati vso pozornost novim oblikam knjižničarskega dela, kot sta na primer dokumentacija in informacijska služba. Zborovavci so zlasti poudarili naslednje:

— Modernizacija proizvodnje, ki je živa potreba naših dni, nujno zahteva ureditev strokovnih knjižnic, ki so neobhodni pogoj za vzpostavitev dokumentacijske službe v gospodarskih delovnih organizacijah, za uporabo gradiva centralnih dokumentacijskih služb in za razvoj znanstvenoraziskovalnega dela v gospodarstvu.

— Ker je urejenost in funkcionalnost strokovnih knjižnic odvisna od sposobnih kadrov, je nujna takojšnja akcija, da si delovne or-

ganizacije s strokovnimi knjižnicami zagotovijo zadostno število stalnega in sposobnega knjižničarsko-dokumentacijskega kadra. Za usposabljanje knjižničarjev in dokumentalistov je potrebno nadaljevati in potencirati sedanjo prakso strokovnih tečajev, nadvse nujna pa je ustanovitev rednega bibliotekarsko - dokumentalističnega šolanja.

— Društvo bibliotekarjev Slovenije naj nudi Zvezi inženirjev in tehnikov Slovenije še nadalje vso strokovno pomoč pri njeni akciji za dokončno rešitev problemov, ki tarejo danes organizacijo strokovnih knjižnic. Poleg bibliotekarske strokovne ureditve, za kar naj imajo skrb pristojne matične knjižnice, je zlasti važna vzpostavitev kolektivnih organov za vodenje teh knjižnic in njihova čim hitrejša vključitev v enotno knjižničarsko omrežje Slovenije.

— Društvo bibliotekarjev Slovenije naj preko republiškega sveta za kulturo in prosveto vpliva pri ustreznih činiteljih, da bi se pristopilo k reševanju problematike šolskih knjižnic.

— Knjižnice vseh vrst naj v mesajah svojih možnosti, vendar neodložljivo, uvajajo v svojo dejavnost razne oblike informacijske službe, da bi s tem še bolj uveljavile svoje družbeno vlogo na vseh področjih izobraževanja, strokovnega in znanstvenoraziskovalnega dela. Bibliotekarski strokovni organi in višje organizirane knjižnice naj vprašanja informacijske službe teoretično razvijajo in posredujejo ustrezne praktične napotke.

5.

Problematika slovenskih biblioteknih delavcev je v skladu z razvojem knjižničarske službe in stroke premaknila svoje težišče na področje strokovne usposobljenosti za delo v knjižnicah vseh vrst in na poznavanje teoretičnih in praktič-

nih problemov bibliotekarske stroke. Na zborovanju je bilo glede tega ugotovljeno in priporočeno:

— Kot najbolj akuten problem pri izvajanju zakona o knjižnicah in vpeljavanju knjižničarskega omrežja v Sloveniji se je pojavilo vprašanje knjižničarskih strokovnih kadrov. Obstaja upravičena bojazn, da bo ves zakon ostal mrtva črka na papirju, če ne bodo prišli v knjižničarsko službo dodatni novi kadri, ki bodo tudi strokovno usposobljeni. Naloga ustanoviteljev, organov ljudske oblasti in drugih je, da bolj široko kot doslej oskrbujejo in dopolnjujejo knjižnice s poklicnim kadrom, naloga republiških upravnih organov in Društva bibliotekarjev Slovenije pa je, da čimprej v primerni obliki omogočijo redno šolanje bibliotekarskih strokovnih kadrov.

— Šolanje knjižničarskih kadrov mora biti zastavljeno tako, da bo čimprej in kvalitetno prispevalo k rešitvi pomanjkanja osnovnega kadra po občinskih, strokovnih, šolskih in znanstvenih knjižnicah. Hkrati mora šolanje zagotavljati stalni perspektivni dotok in razvoj strokovnih kadrov na področju bibliotekarske stroke od najnižjih do najvišjih kvalifikacij. Zato je najbolj primerno, začeti s postopnim razvijanjem študija bibliotekarstva in dokumentacije v okviru stopenjskega študija na filozofski fakulteti.

— Mlajši visoko kvalificirani bibliotekarski kadri naj se začno bolj poglobljati v teoretična in praktična vprašanja raznih področij bibliotekarske stroke in znanosti, da bi naše knjižničarstvo ujelo korak z razvojem bibliotekarske stroke in znanosti v svetu. V interesu stroke in posameznih knjižnic je, da se omogoči pripravljanje strokovno visoko kvalificiranih bibliotekarskih specialistov za pedagoško delo v okviru bodočega rednega bibliotekarskega šolanja.

— Ob poklicnih strokovno šolanih knjižničarskih delavcih bo še vedno ostala potreba po nepoklicnih knjižničarjih kot delavcih v manjših knjižnicah ali kot sodelavcih v bolj organiziranih knjižničarskih delovnih organizacijah. Vendar je potrebna stalna skrb za njihovo strokovno usposabljanje v obliki primernih tečajev in izpitov za priznanje osnovne strokovnosti za delo v knjižnicah.

— V prihodnje naj bi bili strokovni seminarji in tečaji organizirani v času izven glavne knjižničarske delovne sezone, najboljše spomladi, poleti ali v začetku jeseni.

— Vseposvodi, kjer delajo v knjižnicah nepoklicni prostovoljni knjižničarji, je treba vztrajno zahtevati, da se le-ti obravnavajo enako kot drugi ljudskoprosvetni delavci (režiserji, pevovodje, dirigenti). To velja zlasti kar zadeva nagrajevanje za opravljeno delo.

6.

Glede organizacijske dejavnosti Društva bibliotekarjev Slovenije je bilo na zborovanju sklenjeno:

— Spremeni se 8. člen društvenih pravil, in sicer v tem smislu, da se redni občni zbor sestane vsako drugo leto. Vsako leto naj društvo organizira strokovno zborovanje, v okviru katerega informira društveni upravni odbor članstvo o svojem delu v preteklem letu. S tem je podaljšan mandat sedanjim društvenim organom do zborovanja v letu 1965.

— Ponovno je ugotovljeno, da še vedno veliko knjižnic ni naročenih na strokovno glasilo »Knjižnica«. Dolžnost vseh društvenih članov in vodstev posameznih knjižnic je, da postanejo vse samostojne in nesamostojne knjižnice redni naročniki »Knjižnice«.

— Da bi krili vsaj polovico stroškov za izdajanje strokovnega glasila »Knjižnica« in si tako zagotovili nadaljnjo podporo republiške

ga sklada za pospeševanje založništva, se z letom 1963 društvena članarina, ki vključuje naročnino na revijo, poviša na 600 din letno. Upravni odbor in podružnice naj po potrebi organizirajo plačevanje članarine v obrokih.

— Sprejet je predlog mariborske društvene podružnice, da se v letu

1963 organizira letno zborovanje slovenskih knjižničarjev v Mariboru, s tem da bi se v uvodnem delu zborovanja obravnavala knjižničarska problematika Slovenske Koroške in Dravsko-ptujskega polja. Strokovne teme za zborovanje bodo izbrane na društvenem plenu mu spomladi 1963.

SEZNAM LITERATURE ZA PRIPRAVO NA STROKOVNE IZPITE ZA NAZIVE KNJIZNIČARSKI MANIPULANT, KNJIZNICAR IN BIBLIOTEKAR

Splošni del

*Državna in politična ureditev
FLR Jugoslavije*

Knjižničarski manipulant

Priročnik za strokovne uslužbenice državnih organov. 2. pred. izd. Ljubljana 1959. Str. 12—35, 36 do 40, 42—45, 46—47, 50—61, 65—69.

Knjižničarji druge vrste, knjižničarji tretje vrste, bibliotekarji

Branković Z., D. Ivančević: Priročnik za strokovne izpite službenika u javnim službama. Zagreb 1961. Str. 10—35, 39—82.

Priročnik za strokovne izpite uslužbenecv državnih organov. 2. pred. izd. Ljubljana 1959. Str. 12—70 in na strani 69 in 70 navedeni viri.

Uredba o spremembi in dopolnitvi uredbe o organizaciji in delu Zveznega Izvršnega sveta. Ur. l. FLRJ, št. 25/1962.

Uredba o ustanovitvi in odpravi nekaterih zveznih upravnih organov. Ur. l. FLRJ, št. 25/1962.

*Upravljanje v družbenih službah
s posebnim oziroma na upravljanje
na področju kulture*

Knjižničarski manipulant

Priročnik za strokovne izpite uslužbenecv državnih organov. 2. pred. izd. Ljubljana 1959. Str. 13—17, 47, 180—181.

Splošni zakon o šolstvu. Uradni l. FLRJ, št. 28/1958, 27/1960.

Zakon o proračunih in financiranju samostojnih zavodov. Ur. l. FLRJ, št. 52/1959, 28/1962.

Knjižničarji druge vrste, knjižničarji tretje vrste, bibliotekarji

Branković Z., D. Ivančević: Priročnik za strokovne izpite službenika u javnim službama. Zagreb 1961. Str. 95—108.

Priročnik za strokovne izpite uslužbenecv državnih organov. 2. pred. izd. Ljubljana 1959. Str. 180—182.

Splošni zakon o šolstvu. Uradni l. FLRJ, št. 28/1958, 27/1960.

Temeljna uredba o zavodih s samostojnim financiranjem. Uradni l. FLRJ, št. 51/1953, 47/1954.

Temeljni zakon o financiranju šolstva. Ur. l. FLRJ, št. 53/1960.

Uredba o organizaciji in upravljanju družbenih skladov za šolstvo. Ur. l. FLRJ, št. 10/1961.

Zakon o fakultetah in univerzah. Ur. l. FLRJ, št. 29/1960.

Zakon o načinu financiranja znanstvenih zavodov. Ur. l. FLRJ, št. 23/1960, 16/1961.

*Zakon o javnih uslužbencih in
proi del zakona o delovnih raz-
merjih*

Knjižničarski manipulant

Priročnik za strokovne izpite uslužbenecv državnih organov. 2. pred. izd. Ljubljana 1959. Str. 184—234.